

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐỖ ÁNH DƯƠNG

**TỔ CHỨC MỘT SỐ HOẠT ĐỘNG NGOẠI KHÓA
CHO HỌC SINH DÂN TỘC THIỂU SỐ
TRƯỜNG VĂN HÓA I - BỘ CÔNG AN GÓP PHẦN
NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG DẠY HỌC BỘ MÔN TOÁN**

**Chuyên ngành: Lý luận và phương pháp giảng dạy bộ môn Toán
Mã số: 60.14.10**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS Trịnh Thanh Hải

THÁI NGUYÊN - NĂM 2012

LỜI CẢM ƠN

Trong quá trình thực hiện luận văn, em đã nhận được sự giúp đỡ tận tình của các cá nhân, tập thể và thầy cô giáo trong nhà trường.

Em xin chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, Ban chủ nhiệm khoa sau đại học, khoa Toán cùng toàn thể các thầy cô giáo trường ĐHSP – Đại học Thái Nguyên đã tận tình giảng dạy, hướng dẫn nghiên cứu khoa học và giúp đỡ em trong suốt quá trình học tập tại trường.

Em xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc tới thầy giáo PGS.TS Trịnh Thanh Hải đã tận tình hướng dẫn, chỉ bảo em trong suốt quá trình thực hiện luận văn.

Em cũng chân thành cảm ơn Ban giám hiệu, các đồng nghiệp và các em học sinh trường Văn hóa I – Bộ Công an đã tạo điều kiện thuận lợi cho em trong quá trình thu thập tài liệu, khảo sát thực tế và thực nghiệm sư phạm để thực hiện luận văn.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong quá trình thực hiện nhưng luận văn không thể tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý, trao đổi của các nhà khoa học, các thầy cô giáo và các bạn học viên để luận văn được hoàn thiện hơn.

Em xin chân thành cảm ơn!

Thái Nguyên, ngày 20 tháng 08 năm 2012

HỌC VIÊN

Đỗ Ánh Dương

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu trong luận văn này hoàn toàn trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Thái Nguyên, ngày 20 tháng 08 năm 2012

HỌC VIÊN

Đỗ Ánh Dương

MỤC LỤC

Trang phụ bìa	Trang
Lời cảm ơn	i
Lời cam đoan	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt	vi
MỞ ĐẦU	1
NỘI DUNG	
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA ĐỀ TÀI	6
1.1. Mục tiêu, nhiệm vụ, nguyên tắc dạy học ở nhà trường phổ thông	6
<i>1.1.1. Mục tiêu giáo dục phổ thông</i>	6
<i>1.1.2. Nhiệm vụ của quá trình dạy học</i>	6
<i>1.1.3. Nguyên tắc dạy học</i>	8
1.2. Hình thức tổ chức dạy học ở nhà trường phổ thông	9
1.3. Đặc điểm và nhiệm vụ của môn toán ở trường phổ thông	13
<i>1.3.1. Đặc điểm của môn toán ở trường phổ thông</i>	13
<i>1.3.2. Nhiệm vụ của dạy học toán ở trường phổ thông</i>	14
1.4. Định hướng đổi mới PPDH ở trường phổ thông	15
<i>1.4.1 Sử dụng các PPDH truyền thống theo tinh thần phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS.</i>	15
<i>1.4.2. Chuyển từ phương pháp nặng về sự diễn giảng của GV sang phương pháp thiên về tổ chức cho HS hoạt động để tự lực chiếm lĩnh kiến thức và kỹ năng.</i>	15
<i>1.4.3. Tăng cường học tập cá nhân, phối hợp một cách hài hoà với học tập hợp tác.</i>	16

1.4.4. <i>Coi trọng việc bồi dưỡng phương pháp tự học</i>	17
1.4.5. <i>Coi trọng việc rèn luyện kỹ năng ngang tầm với truyền thụ kiến thức</i>	18
1.4.6. <i>Đổi mới kiểm tra đánh giá kết quả học tập của HS</i>	18
1.4.7. <i>Tăng cường sử dụng thiết bị dạy học, ứng dụng CNTT trong dạy học toán</i>	18
1.5. <i>Tính tích cực của HS trong hoạt động học tập</i>	19
1.5.1. <i>Khái niệm về tính tích cực và tích cực nhận thức trong học tập</i>	19
1.5.2. <i>Những dấu hiệu của tính tích cực nhận thức</i>	20
1.5.3. <i>Các biện pháp phát huy tính tích cực nhận thức của HS</i>	21
1.6. <i>HĐNK trong dạy học toán ở trường phổ thông</i>	22
1.6.1. <i>Vị trí, vai trò của HĐNK</i>	22
1.6.2. <i>Đặc điểm của HĐNK toán học</i>	23
1.6.3. <i>Mục đích, ý nghĩa của HĐNK toán học</i>	24
1.6.4. <i>Phương pháp dạy học ngoại khóa toán học</i>	25
1.7. <i>Tổng quan chung về HS các trường Văn hóa - Bộ Công an</i>	25
1.7.1. <i>Giới thiệu về hệ thống các trường Văn hóa - Bộ Công An</i>	25
1.7.2. <i>Đặc điểm của HS trường VHI - BCA</i>	26
1.8. <i>Điều tra thực trạng dạy học phần kiến thức Toán 12 - THPT tại trường Văn hóa I - Bộ Công an</i>	31
1.8.1. <i>Kết quả điều tra</i>	32
1.8.2. <i>Thực trạng hoạt động học của HS trong các giờ học Toán</i>	35
KẾT LUẬN CHƯƠNG I	37
Chương 2: TỔ CHỨC MỘT SỐ CHỦ ĐỀ NGOẠI KHÓA TRONG CHƯƠNG TRÌNH TOÁN 12 - THPT	38
2.1. <i>Định hướng cho việc xây dựng các chuyên đề</i>	38
2.2. <i>Quy trình tổ chức HĐNK toán học</i>	39

2.3. Thiết kế các chuyên đề	40
2.3.1. <i>Chuyên đề 1: Rèn luyện kỹ năng giải toán cho HS qua chủ đề "Các loại điểm liên quan đến đồ thị hàm số"</i>	40
2.2.2 <i>Chuyên đề 2: Tổ chức hội thi "Tìm sai lầm trong lời giải toán"</i>	63
2.2.3. <i>Chuyên đề 3: Hướng dẫn sử dụng máy tính điện tử cầm tay Casio FX500MS để giải toán</i>	78
KẾT LUẬN CHƯƠNG II	99
Chương 3: THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	100
3.1. Mục đích thực nghiệm	100
3.2. Đối tượng, cơ sở, thời gian tiến hành thực nghiệm sư phạm	100
3.3. Phương pháp thực nghiệm sư phạm	100
3.4. Phân tích và đánh giá kết quả thực nghiệm sư phạm	101
3.4.1. <i>Phân tích đánh giá chuyên đề 1</i>	101
3.4.2. <i>Phân tích đánh giá chuyên đề 2</i>	102
3.4.3. <i>Phân tích đánh giá chuyên đề 3</i>	104
3.4.4. <i>Đánh giá chung</i>	105
3.4.5. <i>HS đánh giá về vai trò của HĐNK toán</i>	106
KẾT LUẬN CHƯƠNG III	107
KẾT LUẬN	108
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	109
PHỤ LỤC	110

BẢNG CÁC KÝ HIỆU VIẾT TẮT

STT	CỤM TỪ ĐẦY ĐỦ	CỤM TỪ VIẾT TẮT
1	Câu hỏi	(?)
2	Câu trả lời	(!)
3	Công nghệ thông tin	CNTT
4	Dạy học ngoại khóa	DHNK
5	Dòng lệnh	DL
6	Giáo viên	GV
7	Hoạt động ngoại khóa	HĐNK
8	Học sinh	HS
9	Máy tính điện tử	MTĐT
10	Phương pháp dạy học	PPDH
11	Sách giáo khoa	SGK
12	Thực nghiệm sư phạm	TNSP
13	Trung học phổ thông	THPT
14	Văn hóa I - Bộ Công an	VHI - BCA

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO CHỌN ĐỀ TÀI

1.1. Nhiệm vụ đào tạo của nhà trường phổ thông Việt Nam là hình thành những cơ sở ban đầu và trọng yếu của con người mới phát triển toàn diện, Nghị quyết hội nghị lần thứ hai của Ban chấp hành Trung ương Đảng cộng sản Việt Nam khóa VIII đã khẳng định: “ *Nhiệm vụ và mục tiêu cơ bản của giáo dục nhằm xây dựng những con người và thế hệ gắn bó với lý tưởng độc lập dân tộc và Chủ nghĩa xã hội, có đạo đức trong sáng, có ý chí kiên cường xây dựng và bảo vệ tổ quốc, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa của dân tộc, có năng lực tiếp thu tinh hoa của nhân loại, phát huy tiềm năng của dân tộc và con người Việt Nam, có ý thức cộng đồng và phát huy tính tích cực của cá nhân, làm chủ tri thức khoa học và công nghệ hiện đại, có tư duy sáng tạo, có kỹ năng thực hành giỏi, có tác phong công nghiệp có tính tổ chức kỷ luật*” [16].

Việt Nam ta là một nhà nước độc lập, thống nhất gồm nhiều dân tộc anh em chung sống. Đối với các dân tộc thì tình yêu quê hương, yêu dân tộc, yêu đất nước gắn bó chặt chẽ với nhau là cả một quá trình trong sự nghiệp giải phóng đất nước và xây dựng cuộc sống mới. Sinh thời, Bác Hồ từng kêu gọi: “*Phải đoàn kết các dân tộc anh em, cùng nhau xây dựng Tổ Quốc. Phải ra sức làm cho miền núi tiến kịp miền xuôi, vùng cao tiến kịp vùng thấp*”.

Thực hiện chính sách đổi mới của Đảng, nhất là từ khi có Nghị quyết 22 của Bộ Chính trị và Quyết định 72 của Chính phủ với các chương trình chình có mục tiêu theo định hướng Xã hội Chủ nghĩa, trong đó nhấn mạnh đến việc chuyển dịch cơ cấu sản xuất và cơ cấu kinh tế đã tạo điều kiện cho kinh tế - xã hội các vùng dân tộc và miền núi có một sự phát triển mới phù hợp với tiềm năng và thế mạnh của từng vùng. Quá trình đô thị hoá ở miền núi đã và đang khởi sắc, ở đó cư dân các dân tộc ít người đang tăng lên, đời sống dân trí

không ngừng được nâng cao.

Song song với sự phát triển kinh tế, sự nghiệp giáo dục, y tế, văn hoá cũng đã có nhiều tiến bộ rõ rệt. Hệ thống trường phổ thông dân tộc nội trú, các trường dự bị Đại học dân tộc, các lớp riêng cho con em dân tộc ít người, các trường Đại học hoặc trung học chuyên nghiệp ở Việt Bắc, Tây Bắc, Tây Nguyên, Nam Bộ... đã đào tạo ra nguồn nhân lực rất quan trọng cho các địa bàn miền núi, biên giới và hải đảo.

1.2. Để đáp ứng được những yêu cầu mới trong giai đoạn hiện nay, đòi hỏi ngành giáo dục phải đổi mới toàn diện; Đổi mới về cơ cấu tổ chức, nội dung, phương pháp giảng dạy và học theo hướng chuẩn hoá, hiện đại hoá, xã hội hoá. Trong hệ thống giáo dục của nước ta hiện nay thì bậc học phổ thông đóng vai trò vô cùng quan trọng. Định hướng đổi mới PPDH được nêu lên trong luật giáo dục (2005), trong đó điều 27.1 nêu rõ " *Mục tiêu của giáo dục phổ thông là giúp HS phát triển toàn diện về đạo đức, trí tuệ, thể chất, thẩm mỹ và các kỹ năng cơ bản, phát triển năng lực cá nhân, tính năng động và sáng tạo, hình thành nhân cách con người Việt Nam Xã hội Chủ nghĩa, xây dựng tư cách và trách nhiệm công dân; chuẩn bị cho HS tiếp tục học lên hoặc đi vào cuộc sống lao động, tham gia xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.*"

Mặt khác, giáo dục là một hoạt động kết hợp giữa vai trò chủ đạo của người thầy với sự tự giác, tích cực và độc lập tự giáo dục, rèn luyện của HS nhằm hình thành ý thức, tình cảm phù hợp với các chuẩn mực xã hội quy định.

HĐNK là một hình thức dạy học ngoài giờ lên lớp, nó có một ý nghĩa đặc biệt quan trọng đối với hoạt động tự giáo dục, tự rèn luyện của HS, nó là phương tiện để phát huy năng lực và tài năng của HS, làm thức tỉnh hứng thú của các em về môn học. HĐNK có nội dung phong phú, các hình thức giáo dục đa dạng, hấp dẫn, có phạm vi tiến hành rộng rãi, có khả năng kết hợp tốt các lực lượng giáo dục. Chính điều này sẽ tạo hứng thú học tập, củng cố kiến

thức, rèn luyện khả năng tư duy, ứng xử của người học, thực hiện tốt được mục tiêu giáo dục phổ thông và nhiệm vụ dạy học chung.

1.3. Hệ thống các trường Văn hóa thuộc Bộ Công an gồm 3 trường phân bố ở 3 miền Bắc, Trung, Nam. Đó là hệ thống các trường chuyên biệt với sức mạnh là đào tạo văn hóa bậc THPT cho con em đồng bào các dân tộc vùng cao, nơi biên cương hải đảo tạo nguồn cho các trường Trung cấp An ninh và Học viện An ninh và sau này khi tốt nghiệp các em sẽ là những chiến sĩ Công an công tác tại những vùng đặc biệt khó khăn, nơi biên giới hải đảo địa đầu của tổ quốc.

Thực tiễn ở các trường THPT, đặc biệt là trường VHI - BCA, HĐNK môn toán nói riêng và các môn học khác nói chung ít được quan tâm và đầu tư đúng mức. Trong nhà trường phổ thông hiện nay hình thức dạy học lớp-bài vẫn được thực hiện một cách phổ biến.

Trên thực tế đối với các HS THPT, đặc biệt là mô hình các trường dân tộc nội trú luôn có nhiều điều kiện thuận lợi để tổ chức các hoạt động ngoài giờ lên lớp. Về thời gian, ngoài giờ học chính khóa, HS có các buổi tự học ở lớp và ở phòng có sự quản lý của GV chủ nhiệm lớp cùng các GV phụ trách. Hơn nữa các em đang ở lứa tuổi ham thích hoạt động, ham thích tìm tòi, khám phá, do đó HĐNK sẽ là cơ hội để các em mở rộng kiến thức và thể hiện chính mình. Những yếu tố trên là điều kiện thuận lợi cho việc tổ chức các HĐNK nói chung và đặc biệt là ngoại khóa toán học.

Trên cơ sở những lý do đã trình bày ở trên và để nâng cao hiệu quả trong quá trình dạy học, đồng thời góp phần phát huy tính tích cực trong nhận thức cho HS THPT nói chung và đặc biệt là HS dân tộc ít người nói riêng, tôi đã lựa chọn đề tài **“Tổ chức một số hoạt động ngoại khóa cho học sinh dân tộc thiểu số Trường Văn Hóa I - Bộ Công An góp phần nâng cao chất lượng dạy học bộ môn Toán”**